

УДК 327.7

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.45.20>

СОЦІАЛІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ТА ВІЙНА росії ПРОТИ УКРАЇНИ. ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Олександр Назарчук

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Юридичний інститут, кафедра політичних технологій
вул. Юрія Іллєнка, 81, 04050, м. Київ, Україна*

Досліджено діяльність Соціалістичного Інтернаціоналу – міжнародної організації соціал-демократичних, соціалістичних, робітничих та лейбористських партій в контексті війни росії проти України в період з 2014 р. і до листопада 2022 р. Це період з моменту захоплення Криму та частини Донбасу і до повномасштабного вторгнення росії в Україну та проведення XXVI Конгресу Інтернаціоналу. В хронологічній послідовності проаналізовано ключові заходи Соціалістичного Інтернаціоналу та його структурних підрозділів (комітетів, рад, президії, конгресів). Визначено роль і місце керівництва Інтернаціоналу (в першу чергу генерального секретаря Луїса Аяли) щодо подолання цієї геополітичної проблеми і підтримки України. Акцентовано увагу на діяльності лідерів Соціал-демократичної партії України Юрія Буздугана та Олени Скоморощенко щодо активної співпраці з Інтернаціоналом, веденні результативної роботи з партіями-членами цієї міжнародної організації, лобюванні інтересів України серед соціал-демократичної спільноти світу.

Констатовано, що українські соціал-демократи зуміли отримати підтримку від Соціалістичного Інтернаціоналу, який має вплив в Організації Об'єднаних Націй (консультативний статус (Категорія I), а колишній керівник Інтернаціоналу Антоніу Гутерреш сьогодні очолює ООН. Саме керівництво СДПУ в перші дні і тижні повномасштабного вторгнення росії в Україну інформувало Соціалістичний Інтернаціонал про об'єктивну ситуацію в Україні, а лідери Соціалтерну здійснювали відповідний вплив на керівництво ООН.

Прогнозовано, що сьогоднішні соціал-демократи з різних країн світу та Соціалістичний Інтернаціонал не мають права допустити тих помилок, що допустили їхні попередники напередодні Першої і Другої світової війни.

Ключові слова: Соціалістичний Інтернаціонал, Соціалтерн, соціал-демократія, конгрес, рада, генеральний секретар, президент, комітет, президія, Луїс Аяла, Скоморощенко, Буздуган, СДПУ, Соціал-демократична партія України, війна.

Соціалістичний Інтернаціонал – це всесвітня організація соціал-демократичних, соціалістичних, робітничих та лейбористських партій, яка об'єднує 132 політичні партії та організації з усіх континентів Землі [1].

Соціалтерн, витоки якого сягають ранніх міжнародних організацій робітничого руху, існує в нинішньому вигляді з 1951 р. Лейбористські, соціал-демократичні та соціалістичні партії є впливовою політичною силою в багатьох демократичних країнах світу. На сьогодні при владі у своїх країнах перебуває 31 партія, яка є членом Інтернаціоналу.

До XXVI Конгресу (25–27 листопада 2022 р.) президентом Соціалістичного Інтернаціоналу був Георгіос Папандреу, колишній прем'єр-міністр Греції, а генеральним секретарем – великий друг України Луїс Аяла (Чілі). Нещодавній Конгрес Соціалтерну новим президентом обрав прем'єр-міністра Іспанії Педро Санчеса, а генеральним секретарем – Бенедикту Ласі (Гана).

З 1976 по 1992 рр. президентом Соціалістичного Інтернаціоналу був Віллі Брандт, колишній канцлер Німеччини і лауреат Нобелівської премії миру 1971 р., з 1992 по 1999 рр. – колишній прем'єр-міністр Франції П'єр Моруа, а з 1999 по 2005 рр. сьогоднішній Генеральний секретар ООН і колишній прем'єр-міністр Португалії Антоніу Гутерреш.

Секретаріат Соціалістичного Інтернаціоналу знаходиться в Лондоні. Він координує діяльність та ініціативи Інтернаціоналу, скликає його зустрічі і конференції, публікує заяви і прес-релізи.

Як неурядова організація, Соціалістичний Інтернаціонал має консультативний статус (Категорія I) при Організації Об'єднаних Націй і працює на міжнародному рівні з великою кількістю інших організацій.

Україну в Соціалістичному Інтернаціоналі представляє Соціал-демократична партія України, головою ради якої є Юрій Буздуган.

Соціалістичний Інтернаціонал хоч і є неурядовою організацією, все ж має надзвичайно високий авторитет серед урядів багатьох країн світу. До голосу Соцінтерну прислухаються лідери держав та керівники впливових структур.

Соціалістичний Інтернаціонал ніколи не був байдужим до ситуації в Україні як в період існування комуністичного окупаційного режиму [2], так і після здобуття незалежності. Особлива небайдужість має місце в час агресії росії щодо України починаючи з 2014 р. і сьогодні.

Прес-релізи, заяви та декларації Соцінтерну, хоч і не є нормативно-правовими актами, обов'язковими до виконання політичними партіями-членами Інтернаціоналу при прийнятті політичних рішень в контексті управління своїми державами, все ж серйозно впливають на міжнародну політику і на істеблішмент багатьох країн.

У 2014 р. коли зло з півночі посунуло на Україну, а міжнародна спільнота засудила його, російські соціал-демократи з партії «Справедлива Росія» запросили до Москви генерального секретаря Соцінтерну Луїса Аялу. Приймавши запрошення, він вирішив спочатку відвідати Україну і своїми очима побачити те, що накоїв агресор. Візит в Україну відбувся у квітні 2014 р. На фото нижче Луїс Аяла з головою секретаріату – міжнародним секретарем СДПУ Оленою Скоморошенко та головою молодіжної організації СДПУ Олександром Антоновим на Майдані Незалежності 12 квітня 2014 р.

Після побаченого та спілкування з очевидцями тих подій у Генсека бажання їхати до Москви зникло, запрошення було відхилено, візит скасовано.

З метою пошуку формули розв'язання проблеми агресії проти України Комітет Соціалістичного Інтернаціоналу для СНД, Кавказу та Чорного моря, який відбувся в Астані 15–16 вересня 2014 р. проголосив відповідну Декларацію [3]. Цей документ було прийнято за участю представників партій-учасниць з України, росії та інших соціал-демократичних партій країн регіону.

З нагоди 69-ї сесії Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй члени Президії Соціалістичного Інтернаціоналу та глави держав і урядів зібралися на зустріч 25 вересня 2014 р. в штаб-квартирі ООН. Основними темами дискусій було яким має стати внесок соціал-демократичного руху для мирного співіснування і міжнародну безпеку в умовах відкритих конфліктів сьогодні. Учасники підтримали нещодавню декларацію щодо конфлікту в Україні, ухвалену Комітетом для СНД, Кавказу та Чорного моря 15–16 вересня 2014 р. [4].

Підтримав свою позицію Соцінтерн і у Декларації Комітету для СНД, Кавказу та Чорного моря 8–9 червня 2015 р. на засіданні у Єревані [5].

XXV Конгрес Соціалістичного Інтернаціоналу, який відбувся в Колумбійському місті Картахена 2–4 березня 2017 р. також не обминув увагою ситуацію в Україні. В дусі тогочасної міжнародної політичної ситуації у відповідній заяві було зазначено, що «Соціалістичний Інтернаціонал підтримує швидке вирішення конфлікту в Україні на основі виконання Мінських домовленостей» [6].

Будучи досвідченими політиками керівники Соцінтерну на початку 2022 р. добре розуміли, що міжнародна ситуація навколо України загострюється. 19 лютого було скликано в онлайн-режимі Президію Соціалістичного Інтернаціоналу. Взяв участь у форумі і представник росії. У заяві за результатами засідання йшлося про недопустимість війни, особливо ядерної, віталися усі методи її запобігання [7]. Разом з цим, 22 лютого секретаріат Соцінтерну оприлюднив прес-реліз, у якому зазначалося: «Соціалістичний Інтернаціонал серйозно стурбований тим, що Росія вирішила ігнорувати шлях діалогу, дипломатії та переговорів, який рішуче відстоювало міжнародне співтовариство, включаючи наш Інтернаціонал. Натомість Росія вчора вирішила в односторонньому порядку визнати Донецьк і Луганськ незалежними республіками і направила в ці райони України танки та війська. Цей акт є порушенням територіальної цілісності та суверенітету України, що ми рішуче засуджуємо. Ця дія Росії, яка відкриває новий небезпечний момент, несе з собою ескалацію напруженості, яка нікому не принесе користі» [8].

24 лютого заява Соцінтерну була ще радикальнішою: «Соціалістичний Інтернаціонал повністю засуджує російське вторгнення в Україну, яке розпочалося сьогодні на світанку, 24 лютого, з повітряного бомбардування цілей по території України. ... Ця навмисна загарбницька війна, яку Росія описує як «спеціальну військову операцію», сталася після місяців провокацій і войовничості. ... Сьогодні Україна та її народ перебувають у стані війни, внаслідок нападу, якому мають протистояти всі ті, хто цінує мир» [9].

7 березня відбулася досить показова подія в історії Соцінтерну. Комітет з етики ухвалив рішення про припинення членства в організації партії «Справедлива Росія – Патріоти – За правду». У відповідній заяві йшлося, що підтримуючи агресію росії проти України ця партія порушує Етичну хартію Соцінтерну [10].

4 квітня у черговій заяві Соціалістичний Інтернаціонал засудив військові злочини у містах Буча, Маріуполь та інших населених пунктах, закликавши міжнародне співтовариство «продовжити твердо протистояти цій злочинній агресії...» [11].

3–4 червня 2022 р. на засіданні Комітету Інтернаціоналу для Латинської Америки та Карибського басейну, що відбувся в м. Ла Романа (Домініканська республіка), тема війни в Україні за особистого акцентування на цій проблемі генерального секретаря Луїса Аяли неодноразова звучала у виступах та обговореннях. Зокрема генсек відзначив, що конфлікт в Україні має вплив на світову економіку, необхідність для Соцінтерну залишатися активним і мобілізованим, щоб реагувати на різні виклики. Як приклад, він навів реакцію Інтернаціоналу у вигляді санкцій щодо партії «Справедлива Росія» за те, що не взяла на себе рішучого зобов'язання миру. Делегати з Панами Сандра Нор'єга та Хосе Кастільо «нагадали, що перед обличчям конфліктів, подібних тому, який сьогодні переживає Україна, доцільно ще раз підкреслити відданість соціал-демократичних сил миру, багатосторонності та мирному врегулюванню суперечки» [12].

7–8 липня 2022 р. в Палаці Націй в Женеві відбулася Рада Соціалістичного Інтернаціоналу. Серед ключових питань порядку денного першою з головних була тема: «Діяльність заради миру та міжнародної безпеки на основі спільних цілей, спільних принципів і правил». Українська делегація, яку очолила голова секретаріату – міжнародний секретар СДПУ Олена Скоморощенко взяла активну участь у засіданні. «Рада почула з перших вуст свідчення свого члена Соціал-демократичної партії України про те, як країна та суспільство, створені десятиліттями, були зруйновані за тижні. Цивільне населення, включаючи членів партії, було масово вбито, багато з них зазнали жорстоких тортур. Інші члени Соцінтерну повторили заклики України до термінових міжнародних дій для порятунку життів мирних жителів і військовополонених. Особливу огиду викликало використання російськими військами згвалтування як зброї війни. А також прямий гуманітарний вплив на Україну». На фото нижче виступ Олени Скоморощенко на трибуні в Палаці Націй [13].

22 вересня 2022 р. в Нью-Йорку відбулася Президія Соціалістичного Інтернаціоналу, що стало «продовженням традиції зустрічей під час сегменту високого рівня Генеральної Асамблеї ООН». Ключовим питанням засідання була підготовка до XXVI Конгресу. Але разом з цим, «відкриваючи зустріч президент Соцінтерну Георгіос Папандреу підкреслив, що соціал-демократичні сили на глобальному рівні несуть велику відповідальність за об'єднання у відповідь на глобальні виклики у вирішальний час із великою геополітичною напругою» [14]. Між рядками, учасники розуміли, що мова йде, в першу чергу, про Україну. На фото внизу засідання Президії Соцінтерну в Нью-Йорку 22 вересня 2022 р.

21–22 жовтня 2022 р. в Астані (Казахстан) відбулося засідання Комітету Соціалістичного Інтернаціоналу для Кавказу та Чорного моря (див. фото нижче).

В роботі Комітету активну участь взяла делегація СДПУ на чолі з головою ради Юрієм Буздуганом (див. фото нижче).

За результатами засідання Комітету у відповідній Декларації було заявлено: «Світова система почала перехід, який можна порівняти з історичним поворотним моментом у 1991 році, і тепер крах неоліберальної системи матиме не менш руйнівні наслідки, ніж крах комуністичної системи в 1991 році. ... Наш регіон опинився в епіцентрі найпотужнішого військового, геополітичного та цивілізаційного протистояння з часів Другої світової війни – війни Російської Федерації проти України. Цей конфлікт витягнув усі країни регіону, а також ті, що знаходяться далеко за його межами, часто проти їхньої волі, і зрозуміло, що результат цієї війни вплине на майбутнє як регіону, так і всього світу. Війна проти України вже набула ознак геноциду. ... Усе це супроводжується погрозами застосувати ядерну зброю проти країни, яка добровільно від неї відмовилася, та провокаційними діями на Запорізькій АЕС і Каховській ГЕС, які можуть призвести до екологічної катастрофи глобального масштабу. ... Війна Росії проти України – це насамперед війна деспотизму проти демократичних цінностей і принципів. Це незаконне та неспровоковане вторгнення призвело до того, що всі справжні демократії об'єдналися на підтримку свободи України. Соцінтерн знову заявляє про свою повну солідарність із боротьбою українського народу та закликає до виведення російських військ з усієї території України, дотримуючись кордонів 1991 року. ... Лукашенко є пособником терористичного режиму Володимира Путіна в Україні і не може представляти волю білоруського народу...» [15].

25–27 листопада 2022 р. в Мадриді (Іспанія) відбувся XXVI Конгрес Соціалістичного Інтернаціоналу, який приймала Іспанська соціалістична робітничка партія. На фото нижче новообраний Президент Соцінтерну Педро Санчес, вже колишній президент Георгіос Папандреу і генеральний секретар Луїс Аяла, і новий Генсек Бенедикта Ласі [16].

Українські соціал-демократи взяли активну участь у цьому, без перебільшення, всесвітньому форумі. Серед головних доповідачів був голова ради СДПУ Юрій Буздуган. У своїй промові лідер СДПУ подякував делегатам, їхнім партіям та країнам за вже надану допомогу, особливо в перші дні і тижні війни, закликав надати ще більшу підтримку Україні, наголосивши на великій волі українського народу до перемоги. Виступ Юрія Буздугана делегати Конгресу вітали довготривалими аплодисментами, усі доповідачі переконували у рішучості своїх партій, щодо підтримки України, не ставлячи під сумнів її справедливую боротьбу проти агресора [17].

На сьогодні війна в Україні продовжується. Ворог шаленіє від незмоги реалізувати план захоплення нашої держави. Цивілізований світ та його демократичні інституції, до яких безумовно належить і Соціалістичний Інтернаціонал, надають серйозну військову, фінансову, матеріальну, консультаційну та правову допомогу Україні. Ця велетенська допомога та наш неоцінений досвід, який ми сьогодні отримуємо мають стати запорукою перемоги над північно-східним злом та його недопущення в майбутньому.

Геополітична діяльність Соціалістичного Інтернаціоналу щодо виходу з світової кризи, що виникла у 2014 р. і поглибилася у 2022 р. базується на досвіді попередніх поколінь соціал-демократів, їхньої не завжди успішної діяльності напередодні Першої і Другої світових воєн, низки інших жажливих локальних конфліктів. Хочеться мати надію, що цього разу світова соціал-демократія знайде необхідні внутрішні ресурси для допомоги Україні і людству, щодо подолання цієї планетарної проблеми, котра виникла чи не вперше з моменту утворення після Другої світової війни т. зв. Ялтинсько-Потсдамської системи світопорядку.

Список використаної літератури

1. Прогресивна політика. За справедливий світ. URL: <https://www.socialistinternational.org/about-us/> (дата звернення: 10.10.2022).
2. IX конгрес Соціалістичного Інтернаціоналу, Брюссель 5-6 вересня 1964 року. URL: <https://www.socialistinternational.org/congresses/ix-brussels/> (дата звернення: 10.10.2022).
3. Конфлікт в Україні. Декларація Комітету Соціалістичного Інтернаціоналу для СНД, Кавказу та Чорного моря, Астана 15–16 вересня 2014 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/presidium/meeting-of-the-si-presidium-and-heads-of-state-and-government-united-nations-new-york/conflict-in-ukraine/> (дата звернення: 10.10.2022).
4. Засідання президії Соціалістичного Інтернаціоналу та глав держав і урядів. ООН, Нью-Йорк, 25 вересня 2014 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/presidium/meeting-of-the-si-presidium-and-heads-of-state-and-government-united-nations-new-york/> (дата звернення: 10.10.2022).
5. Декларація Засідання Комітету СІ для СНД, Кавказу та Чорного моря в Єревані, 8–9 червня 2015 р. URL: (дата звернення: 10.10.2022).
6. За світ у мирі, рівності та солідарності. XXV Конгрес Соціалістичного Інтернаціоналу, Картахена, Колумбія, 2–4 березня 2017 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/congresses/xxv-congress-of-the-socialist-international-cartagena-colombia/for-a-world-in-peace-with-equality-and-solidarity/> (дата звернення: 10.10.2022).
7. Заява Президії Соціалістичного Інтернаціоналу щодо України 19 лютого 2022 року. URL: <https://www.socialistinternational.org/presidium/meeting-of-the-si-presidium-on-ukraine/> (дата звернення: 10.10.2022).
8. Необхідно поважати цілісність і суверенітет України. 22 лютого 2002 року. URL: <https://www.socialistinternational.org/news/press-releases/the-integrity-and-sovereignty-of-ukraine-must-be-respected-1977/> (дата звернення: 10.10.2022).
9. Соціалістичний Інтернаціонал засуджує вторгнення Росії в Україну. 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.socialistinternational.org/news/press-releases/socialist-international-condemns-russian-invasion-of-ukraine-1986/> (дата звернення: 10.10.2022).
10. Рішення про членство в партії «Справедлива Росія – Патріоти – За правду» 7 березня 2022 року. URL: (дата звернення: 10.10.2022).
11. Соціалістичний Інтернаціонал засуджує військові злочини в Україні 4 квітня 2022 року. URL: <https://www.socialistinternational.org/news/press-releases/socialist-international-condemns-war-crimes-in-ukraine-2008/> (дата звернення: 10.10.2022).
12. Засідання Комітету СІ для Латинської Америки та Карибського басейну, Ла Романа, Домініканська Республіка, 3-4 червня 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/committees/latin-america-and-the-caribbean/meeting-of-the-si-committee-for-latin-america-and-the-caribbean-la-romana-dominican-republic/> (дата звернення: 22.11.2022).
13. Засідання Ради СІ в Женеві «Наша відданість гуманітарним та стійким рішенням глобальних проблем», 7–8 липня 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/councils/meeting-of-the-si-council-in-geneva/> (дата звернення: 22.11.2022).
14. Засідання Президії Соціалістичного Інтернаціоналу в Нью-Йорку, 22 вересня 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/presidium/meeting-of-the-si-presidium-in-new-york/> (дата звернення: 22.11.2022).
15. Засідання Комітету Соціалістичного Інтернаціоналу для Кавказу і Чорного моря, 21–22 жовтня 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/committees/cis-the-caucasus-and-the-black-sea/meeting-of-the-si-committee-for-the-caucasus-and-the-black-sea/> (дата звернення: 22.11.2022).

16. XXVI Конгрес Соцінтерну, Мадрид, 25–27 листопада 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/congresses/xxvi-congress-of-the-socialist-international-madrid/> (дата звернення: 05.12.2022)
17. Список доповідачів на XXVI Конгрес Соцінтерну, Мадрид, 25–27 листопада 2022 р. URL: <https://www.socialistinternational.org/congresses/xxvi-congress-of-the-socialist-international-madrid/list-of-speakers/> (дата звернення: 05.12.2022).

SOCIALIST INTERNATIONAL AND RUSSIA'S WAR AGAINST UKRAINE. POLITICAL AND LEGAL ASPECTS

Oleksandr Nazarchuk

*Kyiv National University of Economics named after Vadym Hetman,
Institute of Law, Department of Political Technologies
Yuriy Illenka str., 81, 04050, Kyiv, Ukraine*

The activity of the Socialist International, an international organization of social-democratic, socialist, worker and labor parties, has been studied in the context of Russia's war against Ukraine in the period from 2014 to November 2022. This is the period from the capture of Crimea and part of Donbas to the full-scale invasion of Russia into Ukraine and holding the XXVI Congress of the International.

The key activities of the Socialist International and its structural subdivisions (committees, councils, presidium, congresses) are analyzed in chronological order. The role and place of the leadership of the International (primarily General Secretary Luis Ayala) in overcoming this geopolitical problem and supporting Ukraine has been defined. Attention is focused on the activities of the leaders of the Social Democratic Party of Ukraine Yuriy Buzdugan and Olena Skomoroshchenko regarding active cooperation with the International, conducting effective work with the member parties of this international organization, lobbying for the interests of Ukraine among the social democratic community of the world.

It was established that the Ukrainian Social Democrats managed to get support from the Socialist International, which has influence in the United Nations (consultative status (Category I), and the former head of the International, Antonio Guterres, heads the UN today. It was the leadership of the SDPU in the first days and weeks of full-scale Russia's invasion of Ukraine informed the Socialist International about the objective situation in Ukraine, and the leaders of the Socialist International exerted a corresponding influence on the leadership of the UN.

It is predicted that today's social democrats from different countries of the world and the Socialist International do not have the right to make the mistakes that their predecessors made on the eve of the First and Second World Wars.

Key words: Socialist International, SI, social democracy, congress, council, general secretary, president, committee, presidium, Luis Ayala, Skomoroshchenko, Buzdugan, SDPU, Social Democratic Party of Ukraine, war.